

Idees per no destrossar la natura per l'activitat humana

«Els científics ambientals alerten fa temps que l'escala de les transformacions humanes en la biosfera no té precedents»

El riu Ter a la zona de Sorralta, a les Masies de Roda. | Adrià Costa

Enguany, el Premi Ramon Margalef d'Ecologia ha estat concedit a la biòloga nord-americana Gretchen C. Daily. La 18a edició ha reconegut una catedràtica de ciències ambientals al Departament de Biologia de la Universitat de Stanford (Califòrnia), directora del Centre de Biologia de Conservació de la mateixa institució i responsable del Projecte Capital Natural, que articula processos econòmics i de conservació amb l'objectiu d'incorporar la ciència ambiental a la pràctica empresarial i les polítiques públiques. Per això aplega economistes, advocats, empresaris i agències governamentals en un planteig que ha canviat la recerca i la política d'aquest àmbit arreu del món.

Els científics ambientals alerten fa temps que l'escala de les transformacions humanes en la biosfera no té precedents. Les condicions atmosfèriques, oceàniques i dels sistemes terrestres actuals són diferents de les dels darrers mil·lennis. No només el ritme i la direcció dels canvis no són sostenibles, sinó que molts comporten amenaces greus per al benestar humà. Fora de la comunitat científica, segments del sector privat, el Govern i el públic se'n preocupen; alguns països han adoptat canvis polítics valents per abordar determinades qüestions. Però altres es mantenen escèptics fins i tot davant dels problemes que ja vivim; cosa que afebleix la perspectiva que es prenguin determinades mesures. Per això, si bé alguns problemes s'han abordat de manera conjunta i eficaç, com certa contaminació de l'aire troposfèric i l'esgotament de l'ozó estratosfèric, molts d'altres gairebé ni es mencionen.

Per protegir els actius dels ecosistemes, des de principis dels setanta s'han negociat una impressionant sèrie d'acords globals i regionals. Entre altres, la Convenció de Ramsar de 1971, que defensa els aiguamolls; el Pla d'Acció dels Boscos Tropicals de 1985, l'Acord Internacional de Fusta Tropical de 1990, els Principis Forestals de Rio de 1992 i el Grup Intergovernamental de Boscos de 1995. La Llei pels Recursos Marins de 1994, el Tractat de Poblacions de Peixos Transzonals i Altament Migratoris de 1995; el Conveni sobre la Diversitat Biològica de 1992; i la Convenció del Patrimoni Mundial de 1972 per a llocs naturals de valor excepcional. Ara bé, els resultats assolits són febles i poc eficaços; per aconseguir els objectius dissenyats manca participació, recursos i mecanismes institucionals de control.

Abordar problemes complexos potser no genera una acció pal·liativa eficaç d'un dia per l'altre. Però cal tenir en compte que, en l'entretant, la major part de les tendències iniciades segueixen la seva direcció a un ritme més accelerat del que ens convé. Per això la pregunta és: fructificarà l'evolució cultural necessària per resoldre aquests problemes amb la cadència requerida perquè els canvis en curs siguin reversibles en una escala temporal que no ens sigui desfavorable? Segons els especialistes, som la primera generació amb les eines per comprendre els canvis del sistema terrestre provocats per l'activitat humana, i l'última amb l'oportunitat d'influir en el curs de molts d'aquests canvis.

La recerca de Daily desenvolupa la base científica i el suport públic que requereixen les institucions per emprendre polítiques necessàries per mantenir els sistemes vius de la Terra. Atès que la seva carrera investigadora s'ha centrat en el camp de l'ecologia i la conservació, Daily proposa desxifrar quins tipus d'espècies i ecosistemes existiran en les dècades vinents, quins podrien merèixer més protecció i quines intervencions serien les més adequades per harmonitzar la conservació i l'activitat humana. Com calen moltes persones per obtenir perspectives diferents en abordar aquests problemes, també cal fomentar la comunicació i la interacció entre els científics i altres sectors clau.

I, si bé ni la ciència ni els científics seran capaços de resoldre tots aquests problemes, hi ha almenys tres àrees clau a les quals poden contribuir de manera individual i col·lectiva. La primera és l'establiment de mètriques estàndard per seguir sistemàticament les taxes i la magnitud dels canvis provocats per l'impacte humà en els ecosistemes. Tot i no ser suficient, la informació és necessària per induir l'acció política; ja que, de la mateixa manera que les mètriques econòmiques seguides després del crac del 1929 (taxa d'atur, el PNB...), les ecològiques no seran perfectes i no s'adaptaran a totes les necessitats, però proporcionaran una informació valuosa. Permetran la segona: utilitzar aquestes mètriques per projectar els canvis que poden seguir els ecosistemes. I la tercera: traduir aquestes possibles trajectòries a termes socials, com ara aspectes econòmics, de salut i de benestar humà.

Estudiar la interfície de l'ecologia i l'economia ha transformat la manera de pensar sobre el medi ambient. Cada cop més, els ecosistemes són vistos com a actius d'un capital amb potencial per generar un flux de serveis ecosistèmics; per tant, mereixen l'avaluació i la inversió acurades. Cal, per tant, un premi com el Ramon Margalef d'Ecologia ?el més important que atorga la Generalitat juntament amb el Premi Internacional Catalunya?, que reconeix una trajectòria científica o un descobriment en el camp de les ciències ecològiques que hagi contribuït al progrés significatiu del coneixement o el pensament científic, o al desenvolupament d'instruments teòrics per a la bona gestió dels recursos naturals. Enguany, el nom de l'ecòleg s'associa a una persona que mitjançant eines pràctiques de recerca i demostracions polítiques proposa millores per mantenir l'entorn en què hem evolucionat.